Щедріна Т.І., *канд. екон. наук*
Інститут економічного прогнозування НАН України

РИНОК ІННОВАЦІЙ ТА ШЛЯХИ ЙОГО РОЗВИТКУ

Проаналізовано сучасний стан вітчизняного ринку інновацій як невід'ємної складової національної інноваційної системи. Виявлено ряд його недоліків, обумовлених зниженням багатьох показників інноваційної активності. Поряд з цим виявлено низку позитивних ознак ринку інновацій, також пов'язаних з інноваційною діяльністю. Проаналізовано стан законодавчої бази ринку інновацій та національної системи технічного регулювання, головними елементами якої є стандартизація, метрологія, сертифікація, захист прав споживача. Запропоновано шляхи подальшого розвитку розглянутих складових ринку інновацій.

В сучасних умовах інновації перетворюються на найважливіший і найвагоміший ресурс соціально-економічного і технологічного розвитку країни. Тому створення ефективного внутрішнього ринку інновацій та систематичний аналіз його стану є невід'ємною складовою стратегії інноваційного розвитку країни.

Структура асортименту запропонованих інноваційних видів товарів та послуг має такий вигляд:

– нові технології, з них права власності на винаходи, корисні моделі, промислові зразки; ліцензії на використання зазначених об'єктів;

– машини, обладнання, установки, інші основні фонди;

– послуги з виробничого проектування, інших видів підготовки виробництва для випуску нових продуктів, впровадження нових методів їх виробництва;

– наукові послуги з досліджень та розробок;

– послуги з маркетингу та реклами;

– комп'ютерні послуги та інше.

Ринок інновацій в Україні станом на кінець 2003 р. за даними статистичного збірника [1] представлений окремими елементами. Виконаний нами аналіз стану внутрішнього ринку інновацій в Україні виявив ряд серйозних його недоліків. Так, важливою складовою вітчизняного ринку інновацій є інноваційно активні підприємства, тобто ті підприємства в загальній їх сукупності, які займаються інноваційною діяльністю. Одні з них є споживачами, інші – постачальниками інновацій на зазначеному ринку. Для інноваційно орієнтованої економіки важливо мати тенденцію щорічного зростання зазначеної складової вітчизняного ринку. На жаль, в 2000–2003 рр. така тенденція не спостерігалась. *Частка інноваційно активних підприємств у загальній кількості обстежених* в зазначеному періоді дорівнювала в середньому 16,9%, тобто була невеликою. При цьому в 2003 р. відбулося зниження

© Т.Щедріна, 2004

цього показника порівняно з 2002 р. на 2,9 відсоткових пункти. Найбільш активно інноваційна діяльність здійснювалась в обробній промисловості, до якої належить переважна більшість (96%) підприємств, що займалися інноваційною діяльністю в Україні. Лідирували за цим показником харчова промисловість, перероблення сільськогосподарських продуктів і машинобудування. Вони були основними споживачами інновацій. Серед регіонів лідерами за кількістю підприємств, що займалися інноваційною діяльністю у 2003 р., були м. Київ (161) та Харківська область (105).

Зменшення частки інноваційно активних підприємств в загальній їх кількості призвело до погіршення в 2003 р. двох показників, логічно пов'язаних з вище зазначеним – *кількості підприємств, що відвантажували інноваційну продукцію та частки таких підприємств в загальній кількості підприємств, що відвантажували промислову продукцію*. Перший з них скоротився на 16%, другий – на 2,1 відсоткових пункти порівняно з 2002 роком. Майже всі підприємства (принаймні 99,3%), що відвантажували інноваційну продукцію, належали до обробної промисловості.

Розмір ринку інновацій у певній мірі визначає *обсяг відвантаженої інноваційної продукції*. Її частка у загальному обсязі відвантаженої продукції у 2001–2003 рр. дорівнювала в середньому 6,5%, знизившись у 2003 р. на 1,4 відсоткових пункти порівняно з 2002 роком.

Найбільш конкурентоспроможною на ринку інновацій є продукція, що зазнала суттєвих технологічних змін або була вперше впроваджена. Частка підприємств, що відвантажували саме таку продукцію, у 2001–2003 рр. дорівнювала в середньому 64% від усієї кількості підприємств, що відвантажували інноваційну продукцію. *Частка продукції, що зазнала суттєвих змін*, у загальному обсязі відвантаженої інноваційної продукції в 2001–2003 рр. дорівнювала відповідно 54,7, 45,6, 43,8%. Тобто спостерігалась тенденція до щорічного погіршення цього показника, який певною мірою можна вважати важливим фактором, що впливає на конкурентоспроможність вітчизняної продукції і на внутрішньому, і на світовому ринках.

Одним із важливих елементів ринку інновацій є *продукція, виготовлена на основі чинних ліцензійних договорів*. Частка підприємств, що відвантажували саме таку продукцію, у 2001–2003 рр. дорівнювала в середньому 7,7% від кількості підприємств, що відвантажували інноваційну продукцію. З них на продукцію, що вироблена на основі чинних ліцензійних договорів, укладених із зарубіжними країнами, – припадає в середньому 2,9%. Обидва зазначені показники, будучи і так невеликими, ще суттєво знизились у 2003 році.

Хоча в 2003 р. на ринок інновацій *надійшло* на 36,5% більше, ніж у 2002 р., найменувань нових машин, устаткування, апаратів, приладів, кількість найменувань освоєного виробництва нових видів матеріалів, виробів, продуктів у цей же період скоротилась на 70%. Майже вся інноваційна продукція була призначена для обробної промисловості.

Основна частка (в середньому 62%) загального обсягу *інноваційних витрат* підприємств у 2001–2003 рр. припадає на придбання машин, обладнання, установок, інших основних фондів та на капітальні витрати, пов'язані із упровадженням інновацій. Такої політики притримувалась третина інноваційно активних підприємств. Таким чином, купуючи готові засоби виробництва, свою інноваційну діяльність підприємства спрямовували у простіший, але менш перспективний напрямок, який не сприяє подальшому розвитку і ефективному використанню власного науково-технічного потенціалу.

В середньому 68% інноваційно активних підприємств здійснювали інноваційну діяльність *за рахунок власних коштів*, на які припадало в 2001, 2002 та 2003 рр. відповідно 83,9, 71,1, 70,3% загального обсягу фінансування цієї діяльності. Вкрай обмежені фінансові можливості підприємств, скоріше за все і були головною причиною зниження їх інноваційної активності.

Важливою складовою потенціалу створення інновацій і відповідно розвитку їх ринку є *чисельність винахідників, авторів промислових зразків* і раціоналізаторських пропозицій та їх творча активність. Зазначена чисельність порівняно з 2002 р. не змінилась і становила 44,4 тис. осіб, що у розрахунку на одне підприємство, яке займалось винахідництвом та раціоналізацією, в середньому складало 28 осіб.

Поряд із вищезазначеними недоліками внутрішнього ринку інновацій існує і низка *позитивних його ознак*, які також пов'язані з інноваційною діяльністю. Так, зокрема, на підприємствах окремих областей кількість новаторів порівняно з попереднім роком помітно зросла (в Херсонській області – на 56,0%, Івано-Франківській – на 32,4, Чернігівській – на 24,8, м. Києві – на 24,5%), що свідчить про посилення уваги до цієї сфери діяльності у зазначених областях. У 2003 р. дещо підвищився *рівень творчої активності* працівників підприємств та організацій України: на кожні 10 тисяч працюючих припадало 38 винахідників і раціоналізаторів проти 36 у 2002 році.

Побічним показником *конкурентоспроможності* вітчизняної інноваційної продукції на зовнішніх ринках можна вважати факт її відвантаження за межі України. *Кількість підприємств, що відвантажували інноваційну продукцію за межі України*, у 2001–2003 рр. дорівнювала відповідно 276, 308, 353. *Частка цих підприємств у загальній кількості підприємств, що відвантажували інноваційну продукцію* в зазначеному періоді, дорівнювала відповідно 21,3, 22,6, 30,1%. *Частка інноваційної продукції, відвантаженої за межі України, у загальному обсязі відвантаженої інноваційної продукції* в 2001–2003 рр. дорівнювала відповідно 30,5, 35,1, 37,1%. Отже, спостерігалась тенденція підвищення трьох вищезазначених побічних показників конкурентоспроможності вітчизняної інноваційної продукції.

Для цивілізованого внутрішнього і зовнішнього ринку інновацій дуже важливою є діяльність підприємств у сфері охорони та використання об'єктів промислової власності. Останнім часом вона помітно активізувалась. Так, *кількість заявок на видачу охоронних документів*, поданих у Державний де-

партамент інтелектуальної власності України, у 2003 р. збільшилася порівняно з 2002 р. на 22,5%, у патентні відомства зарубіжних країн – на 48,7%. У 2003 р. підприємствами та організаціями України *отримано* на 22,4% *охоронних документів* на об'єкти промислової власності більше, ніж у попередньому році. Найбільше подано заявок та отримано охоронних документів підприємствами та організаціями індустріально розвинених регіонів (м. Києва, Харківської, Дніпропетровської і Донецької областей), а також установами освіти, науковими організаціями та підприємствами обробної промисловості.

Кількість *використаних* у 2003 р. у виробництві *об'єктів промислової власності* зросла на 21,0%, в тому числі винаходів – на 18,6%. Найбільш активно працювали в цьому напрямку підприємства м. Києва, Харківської та Вінницької областей. Від використання винаходів *отримано прибутку* 149,8 млн. гривень. Прибуток від використання одного винаходу в середньому становив 41,7 тис. гривень. Найбільший прибуток отримано підприємствами металургії та оброблення металу, з видобування енергетичних матеріалів, машинобудування. Серед регіонів більший прибуток отримано промисловими підприємствами Донецької, Дніпропетровської та Запорізької областей.

На ринку інновацій важливе місце посідає *передача* (продаж) майнових прав інтелектуальної власності та надання дозволу на використання об'єктів інтелектуальної власності підприємствам, організаціям і фізичним особам України та зарубіжних країн. Відбувається цей процес шляхом укладання ліцензійних договорів та договорів на передачу права власності на об'єкти інтелектуальної власності (ОІВ). У 2003 р. у цій діяльності *брали участь* 79 підприємств та організацій України, з них 48 – наукові організації, 17 – підприємства обробної промисловості. Найбільша кількість укладених ліцензійних договорів та договорів про передачу права власності на об'єкти інтелектуальної власності належить підприємствам Харківської (32,4%), Київської (27,5%) та Донецької (8,3%) областей. *Загальна кількість діючих* у 2003 р. *ліцензійних договорів і договорів про передачу права власності* на ОІВ становила 1386 одиниць, з яких 62 договори укладені із зарубіжними партнерами, у тому числі 24 – з підприємствами Російської Федерації. Так, фірмами Канади закуплена ліцензія на виробництво тваринного інтерферону та препарату "Лектин" для синтезу інтерферону, Данії – на технологію одержання кисломолочного продукту "Геролакт", Китаю – на виготовлення та поставку комплексу для рафінування алюмінієвого розплаву та одержання з нього виливок, Російської Федерації – на профілактичний препарат "Субалін", пристрій полегшення пуску автомобільного двигуна. *Територія дії договорів* поширюється на 18 країн світу (Росію, Китай, Канаду, Данію, Польщу, В'єтнам, США, Індію, Іран, Корею та інші). У 2003 р. від продажу ліцензій та прав власності на ОІВ від іноземних та вітчизняних партнерів *надійшло* 140,5 млн. гривень.

Внутрішній вітчизняний ринок інновацій розвивається і за рахунок придбання ліцензій на закордонні інновації. Так, підприємствами та організаціями України у 2003 р. *придбано* 391 ліцензію. Із загальної кількості чинних

ліцензійних договорів третину укладено підприємствами обробної промисловості, 29,5% – організаціями сільського господарства, 16,3% – науковими організаціями. У 2003 р. організаціями та підприємствами України укладено 19 договорів про придбання прав власності на ОІВ.

Однією з найефективніших форм використання світових науково-технічних досягнень є *придбання зарубіжних ліцензій* та освоєння на їх основі нових видів продукції. У 2003 р. промислові підприємства України *освоювали виробництво нової продукції* на основі 62 закуплених за кордоном ліцензій. Найбільшу кількість ліцензійних договорів та договорів про отримання права власності на ОІВ укладено з підприємствами та організаціями Російської Федерації (19), Сполученого Королівства (10), Німеччини (7).

Витрати, пов'язані з упровадженням у виробництво продукції (надання послуг), що здійснювалось на основі ліцензійних договорів або договорів про передачу права власності на ОІВ, склали 389,4 млн. грн.; 83,7% загальної суми витрат припадало на підприємства Харківської області.

Обсяг реалізованої підприємствами України продукції, що вироблена на основі використання ОІВ, становив 4997,2 млн. грн., з нього більше половини – підприємствами Харківської області, 27,3% – Запорізької.

Виплати згідно ліцензійних договорів та договорів про передачу права власності на ОІВ підприємств та організацій України у звітному році становили 251,4 млн. грн., у тому числі за рахунок держбюджету – 9,9 тис. гривень. Із загальної суми виплат 78,7% складали виплати зарубіжним фірмам.

Важливою проблемою подальшого розвитку внутрішнього ринку інновацій є удосконалення відповідного інституційного підґрунтя в науковій та інноваційній діяльності. На сьогоднішній день відбулися позитивні зрушення у створенні *інституційної бази* внутрішнього ринку інновацій завдяки розвитку сучасного законодавства України в галузі науки та інноваційної діяльності [2–4]. Так, принципи, завдання та механізми реалізації державної політики в галузі інноваційної діяльності визначені низкою законів і постанов Верховної Ради України. Зокрема, Закон України "Про наукову і науково-технічну експертизу" [див. 3, с. 13–29] визначає правові, організаційні і фінансові основи експертної діяльності в науково-технічній сфері. Закон України "Про наукову і науково-технічну діяльність" [див. 4, с. 3–29] з численними його змінами призначений для регулювання відносин, пов'язаних з науковою і науково-технічною діяльністю, створення умов для підвищення ефективності наукових досліджень і використання їх результатів для забезпечення науково-технічного розвитку усіх сфер суспільного життя.

Закон України "Про спеціальний режим інвестиційної та інноваційної діяльності технологічних парків" [див. 2, с. 125–130] визначає правові та економічні засади запровадження та функціонування технологічних парків, їх учасників, дочірніх і спільних підприємств, що виконують інвестиційні та інноваційні проекти за пріоритетними напрямами діяльності технологічних парків.

У 1999 р. Верховною Радою України схвалено Концепцію науково-технологічного та інноваційного розвитку України, на основі якої має розроблятись Державна програма науково-технологічного та інноваційного розвитку України.

Закон України "Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України" [5] орієнтований на формування цілісної системи прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку України, окремих галузей економіки та окремих адміністративно-територіальних одиниць як складової частини загальної системи державного регулювання економічного і соціального розвитку держави.

Закон України "Про інноваційну діяльність" [див.2, с. 35–55] визначає правові, економічні та організаційні засади державного регулювання інноваційної діяльності в Україні, встановлює форми стимулювання державою інноваційних процесів і спрямований на підтримку розвитку економіки України інноваційним шляхом.

Законом України "Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні" [див. 5] визначено стратегічні та середньострокові пріоритетні напрями інноваційного розвитку суспільства, реалізація яких має здійснюватися за безпосередньою участю вітчизняної науки на основі нових наукових розробок і технологій.

Закон України "Про Загальнодержавну комплексну програму розвитку високих наукоємних технологій" [див. 5] спрямований на запровадження моделі сталого економічного зростання вітчизняних підприємств шляхом удосконалення структури їх основного капіталу та інтенсивного інвестування високотехнологічного виробництва.

У 2004 р. прийнято постанову Верховної Ради України "Про дотримання законодавства щодо розвитку науково-технічного потенціалу та інноваційної діяльності в Україні" [див. 5], контроль за виконанням якої покладено на Комітет Верховної ради України з питань науки і освіти та Тимчасову спеціальну комісію Верховної Ради України з питань майбутнього.

Пройшов перше читання у 2004 р. проект Закону України "Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій". Обговорення цього проекту виявило необхідність серйозного його доопрацювання.

Зазначені закони свідчать про існування певного інституційного підґрунтя розвитку вітчизняного ринку інновацій. Але це підґрунтя потребує подальшого удосконалення і розвитку в напрямку сприяння інноваційній активності захисту прав інтелектуальної власності та вітчизняного споживача. Про це свідчить і аналіз такої невід'ємної складової внутрішнього ринку, як його система технічного регулювання.

Важливою умовою розвитку внутрішнього ринку є *наявність ефективної національної системи технічного регулювання*, головними елементами якої є стандартизація, метрологія, сертифікація, захист прав споживача. Всі елементи цієї системи потребують удосконалення з ряду причин. Зокрема,

незадовільним залишається рівень участі галузевих міністерств та відомств *у розробленні національних стандартів*: вони фінансують дуже малу кількість із них. Неприпустимою є відсутність галузевих планів стандартизації, особливо в таких експортоспроможних галузях як машинобудування, телекомунікації та ін. Для фінансування робіт зі стандартизації недостатньо використовуються не тільки кошти міністерств, відомств, а й великих корпорацій – головних експортерів, зацікавлених у конкурентоспроможності їх продукції на світових ринках. Негативним фактом є і зменшення кількості голосувань від України по стандартах, які приймають міжнародні організації зі стандартизації. Прийняття міжнародних і європейських стандартів без нашої участі у процесі їх розробки автоматично закладає певне науково-технічне відставання України. Ця робота має виконуватись за умови співпраці з міністерствами та відомствами. Низьким залишається і рівень участі України у міждержавній стандартизації.

Суттєвим недоліком *метрологічної діяльності* України є відсутність економічно обґрунтованої концепції і програми подальшого розвитку державної метрологічної системи та її гармонізації з міжнародними та європейськими метрологічними нормами та правилами.

Подальшому розвитку національних систем стандартизації та метрології, на нашу думку, сприяло б залучення Держспоживстандарту України до вжиття таких *заходів*:

– активізації роботи з гармонізації стандартів, передусім у межах основних країн-партнерів та груп технологічних товарів, якими обмінюється з ними Україна;

– розроблення міждержавних стандартів та технічних регламентів на основі європейських і прийняття їх на міжнародному рівні для уникнення подвійної стандартизації експортоспроможної продукції та з метою економії коштів;

– систематичного проведення міжнародних звірень, впровадження європейських метрологічних директив, розвитку національної еталонної бази.

Державна *система сертифікації* створена і розвивається як технічний бар'єр для захисту внутрішнього ринку від продажу фальсифікатів, а також з метою забезпечення якості і конкурентоспроможності вітчизняної продукції, підвищення її технічного рівня, забезпечення рівноправної участі українських підприємств у міжнародній торгівлі. Не секрет, що вітчизняні виробники в пошуках шляхів виживання нерідко звертаються до таких імпортних "сучасних" технологій, які передбачають широке застосування нової сировини (генетично модифікованих організмів, тварин, які вирощуються з використанням гормональних препаратів), великої кількості нових харчових добавок, нових методів зберігання (з опромінюванням і т. ін.). Крім того, легкість ввозу неякісної продукції на ринок України закордонними конкурентами примушує українських виробників застосовувати ті ж компоненти. А це загрожує втратою істотної переваги – довіри українських споживачів до тради-

ційних для України харчових технологій, безпека яких доведена багаторічним досвідом. До того ж, упровадження імпортних технологій в харчову промисловість викликає нову залежність від імпорту в такій критичній національній сфері, як харчова безпека держави.

Негативно впливає на вітчизняний внутрішній ринок і той факт, що законодавство розвинених країн світу дозволяє виробляти продукцію, яка не відповідає вимогам безпеки, що діють у цих країнах, за умов її реалізації в інших країнах. Це підтверджується численними фактами під час сертифікації продукції. Так, шляхом відмов у видачі сертифікатів відповідності у 2002 р. було попереджено ввезення та використання в Україні технологічного обладнання виробництва Австрії, Туреччини, Німеччини, Нідерландів, Італії, небезпечного для обслуговування персоналу і такого, яке за показниками безпеки не відповідало вимогам нормативних документів. Протягом 9-ти місяців 2004 р. органами сертифікації у 725 випадках відмовлено у видачі сертифіката відповідності. На споживчий ринок України не потрапили такі небезпечні промислові товари як: електропобутові прилади виробництва Індії, Тайваню; верстати з Німеччини та Польщі; принтери, монітори та блоки живлення до них з Китаю; електричні каміни з Великобританії; світильники з Італії; агрегати до комбайнів з Росії. В цій ситуації дуже насторожує той факт, що на споживчому ринку України більше 50 відсотків продукції реалізується без сертифікатів відповідності всупереч чинному законодавству. Навіть коли органи Держспоживзахисту знайдуть і заборонять реалізацію небезпечної продукції в одній торгівельній точці, вона через деякий час знову з'являється і продовжує реалізовуватись в іншому місці.

Крім того, останнім часом дуже поширилась фальсифікація продукції. За різними оцінками вона становить біля 50%. Споживач потерпає при цьому не тільки від обману стосовно реальних якостей товарів та послуг, а й, основне, йому не забезпечується в повній мірі відшкодування за нанесені збитки та шкоду.

Пригнічується наш споживач і корпоративними інтересами: йому нав'язуються умови корпорацій відносно якості товарів і послуг. Це призводить до того, що більшість громадян ошукують. Так, із дев'яти тисяч звернень споживачів до Держспоживзахисту 30% мали причиною звернення існуюче лобіювання корпоративних інтересів, що не співпадають з інтересами споживача.

Можливим шляхом вирішення питання взаємовигідного доступу технологічної продукції на ринки України і її торгових партнерів є укладання угод про взаємне визнання результатів робіт з сертифікації на основі взаємної акредитації випробувальних лабораторій.

Доцільно також прискорити ухвалення Верховною Радою Закону України "Про відповідальність постачальника за випуск і реалізацію неякісної та небезпечної продукції".

Серйозним недоліком внутрішнього ринку України є низька якість багатьох видів вітчизняної продукції. Так факти випуску неякісної продукції та порушень вимог нормативних документів у 2004 р. були виявлені на 3749 підприємствах, що становить 73,7% загальної кількості перевірених підприємств. За результатами перевірок якості та безпеки непродовольчих товарів виявились забракованими та знятими з реалізації 51,9% перевірених електропобутових товарів, 34,2% – телевізорів, 58,2% – іншої електронної апаратури. Причини виявлених порушень пов'язані із застарілими технологіями і обладнанням, незадовільним станом самоконтролю та метрологічного забезпечення.

Забезпечити стабільний інноваційний розвиток ринку якісних засобів виробництва можна тільки шляхом безперервного *зростання їх якості та конкурентоспроможності*. Спостерігається певна активізація діяльності підприємств у сфері якості: якщо в 2000 р. були сертифіковані лише 49 систем якості, то в 2003 р. – 308, тобто в 6 раз більше, але для України це все одно надзвичайно мало. Наприклад, у Росії на кінець 2003 р. були сертифікованими 962 системи якості, в Литві – 324, в Китаї – 96000, у світі – 500000 [6].

Шляхи розв'язання *проблеми підвищення* якості нових засобів виробництва ми бачимо в спільній діяльності міністерств і відомств з Українським інститутом якості Держспоживстандарту та Українською асоціацією якості. До цієї діяльності варто залучити проектні організації та промислові підприємства, що створюють нові засоби виробництва і застосовують принципи тотального управління якістю на стадіях розроблення, виробництва й реалізації цієї продукції, а саме:

– надавати методичну та інформаційну допомогу організаціям та підприємствам у рамках постійного моніторингу впровадження систем управління якістю на підприємствах України;

– створювати принципово нову систему інформування розробників та споживачів нової техніки, засновану на використанні основних досягнень в галузі інформатики та телекомунікаційних технологій у рамках Національної програми інформатизації України;

– прискорювати розбудову в Україні нової системи оцінки відповідності, яка б задовольняла вимогам Угоди про технічні бар'єри в торгівлі та європейській практиці і поступово замінила б діючу в Україні систему обов'язкової сертифікації УкрСЕПРО.

Невідкладного вирішення потребують і *питання державного захисту інтересів та прав вітчизняного споживача*. Для цього Кабінету міністрів та Держспоживстандарту України необхідно передусім створити ефективну національну систему захисту прав споживачів, яка б враховувала досвід практичної діяльності міжнародних та європейських консьюмерських організацій і забезпечувала розширення територіальної інфраструктури захисту прав споживачів, розроблення програм захисту прав споживачів на перспективу, створення системи оперативного взаємного сповіщення органів державного контролю та нагляду про виявлені на ринку небезпечні, неякісні та фальси-

фіковані товари, створення конкурентоспроможних випробувальних лабораторій з надійною репутацією, забезпечення відповідного фінансування діяльності у сфері державного захисту прав споживача.

Внутрішній ринок інновацій та нових засобів виробництва має розвиватися передусім за рахунок збільшення на ньому нових товарів вітчизняного виробництва. На нашу думку, на урядовому рівні України доцільними були б такі *заходи*:

- розширити економічні можливості вітчизняного випуску та імпортозаміщення наукоємних, високотехнологічних засобів виробництва шляхом створення спеціальних цільових фондів, венчурних фондів, механізмів стимулювання інвестицій;
- відмінити необґрунтовані обмеження на створення холдингів і злиття пов'язаних вертикальною кооперацією підприємств, спеціалізованих торгових фірм, інвестиційних банків, науково-дослідних організацій з метою посилення координуючих функцій у розробці і реалізації нових високотехнологічних засобів виробництва.

Активізація участі України не тільки у розвитку внутрішнього ринку, а й у міжнародній торгівлі новими засобами виробництва і підвищення ефективності цієї діяльності потребують прискорення доопрацювання і ухвалення Верховною Радою Закону України "Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій", який би визначав порядок державного контролю за трансфером технологій та іноземними технологічними інвестиціями, в тому числі здійснення моніторингу реалізації ухвалених угод та їх валютної окупності, порядок стимулювання трансферу засобів виробництва та іноземного технологічного інвестування в пріоритетні галузі економіки.

Здійснення зазначених заходів сприятиме розвитку внутрішнього ринку інновацій та економічному зростанню країни.

Література

1. *Наукова* та інноваційна діяльність в Україні: Стат. зб. – К.: Держкомстат України, 2004.

2. *Інноваційне* законодавство України / За редакцією В.В.Костецького, В.Л.Рижова. У 3 т. – К.: Українська державна інноваційна компанія, Ін-т законодавчих передбачень і правової експертизи, 2003. – Т.1.

3. *Інноваційне* законодавство України / За редакцією В.В.Костецького, В.Л.Рижова. У 3 т. – К.: Українська державна інноваційна компанія, Ін-т законодавчих передбачень і правової експертизи, 2003. – Т.2.

4. *Інноваційне* законодавство України / За редакцією В.В.Костецького, В.Л.Рижова. У 3 т. – К.: Українська державна інноваційна компанія, Ін-т законодавчих передбачень і правової експертизи, 2003. – Т.3.